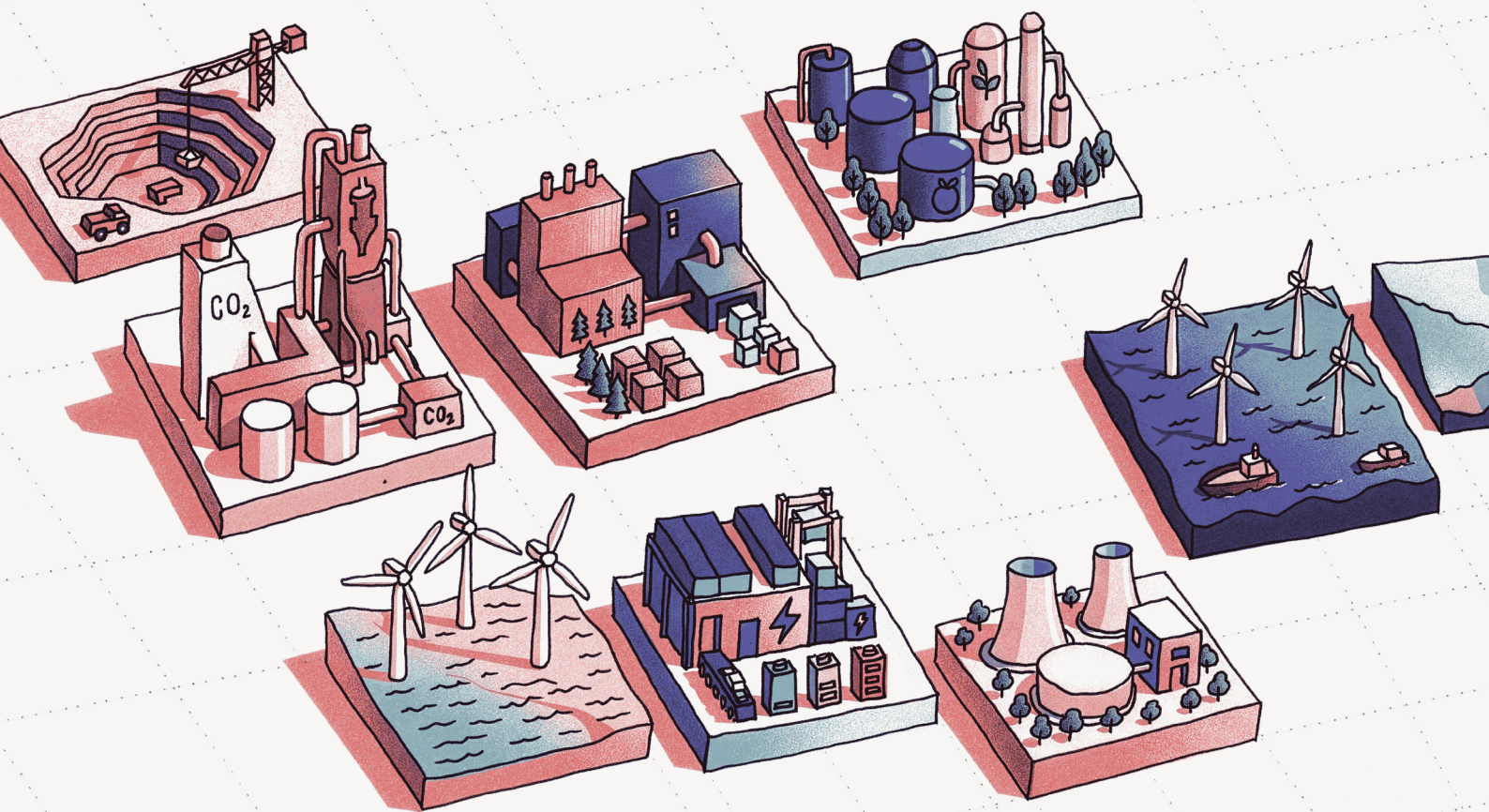

Från fossil import till grön export

Fyra förslag för att stärka den fossilfria industrin

Jonas Algers

Innehåll

Sammanfattning 3

1. Ett litet exportberoende land i en turbulent värld 4

2. Vad gör regeringen? 5

3. Att välkomna risk 7

4. Exemplet bioekonomi 9

5. Kompetensförsörjning i ny industri 11

6. Fyra förslag för en starkare industripolitik 12

6.1. Industriklivet 12

6.2. Differenskontrakt för gröna produkter 13

6.3. Differenskontrakt för elproduktion 15

6.4. Enhet för globala partnerskap 16

Litteraturförteckning 18

Katalys rapport no 132

Från fossil import till grön export: Fyra förslag för att stärka den fossilfria industrin

Jonas Algers är industripolitisk utredare på Katalys och doktor i miljö- och energisystem.

Grafisk formgivning: Arkiv förlag produktion

Illustrationer och omslag: Olof Werngren (formalia.se)

Sammanfattning

Svensk ekonomi står inför en dubbel utmaning. Vi lider av ett fossilt importberoende som dränerar ekonomin och gör oss sårbara för prishöjningar. De senaste fyra åren har fossila importer kostat Sverige hisnande 867 miljarder kronor. Kostnaden ökade från 11 till 19 miljarder kronor från februari till mars i år på grund av kriget i Iran. Samtidigt håller Sverige och EU på att halka efter Kina i utvecklingen av fossilfri teknik och riskerar att bygga upp nya importberoenden. Enligt International Energy Agency (IEA) kommer EU att fram till 2035 öka sin import av grön teknik i takt med att man fasar ut fossila import, vilket sammantaget leder till oförändrade importnivåer. Under samma period förväntas Kina både minska sin fossila import och öka sin gröna export kraftigt, vilket leder till att landet lyckas balansera export och import. Om svensk ekonomiska hålla sig konkurrenskraftig i framtiden behöver Sverige öka takten på investeringar i fossilfri produktion som kan minska importbehovet.

I den här rapporten föreslås fyra åtgärder som kan stimulera fossilfria investeringar och ökad export: 1. Stödprogrammet Industriklivet som redan har varit framgångsrikt behöver utvecklas och bör ställa tydligare krav på underentreprenörer och kollektivavtal för att bygget av ny industri inte ska leda till människoexploatering och locka till sig oseriösa bolag. 2. Ett system för differenskontrakt bör lanseras för gröna produkter så att företag vågar investera i ny produktion som kan minska utsläppen. Stödet bör även uppmuntra till satsningar på innovation och kompetensutveckling för att stimulera ny teknikutveckling och stärka arbetsmarknaden. 3. Staten bör också etablera differenskontrakt för elproduktion. Svensk industri är elintensiv och ny, ren el är en förutsättning för att industrin ska kunna expandera. 4. Till sist behöver Sverige en mer aktiv och strategisk satsning på grön utveckling och export. När den globala handelspolitiken blir mer turbulent behöver Sverige mer aktivt söka partnerskap för att exportera grön teknik.

Nästa regering står inför ett vägval: Sverige kan driva på skiftet bort från fossila bränslen och mot starkare resiliens och mindre utsläpp i hela EU. Eller så kan man fortsätta vara ett sänke som låter Kina ta över allt fler industrisegment. Med dessa fyra förslag kan svensk industri bli en motor för omställningen i både Sverige och världen.

1. Ett litet exportberoende land i en turbulent värld

Svensk industri står inför två stora geoekonomiska utmaningar. Å ena sidan är Sverige fortfarande beroende av att importera fossil energi vilket är en strategisk sårbarhet som dränerar landet på resurser. De senaste fyra åren har Sverige importerat fossila bränslen för 867 miljarder kronor (Statistiska centralbyrån 2026) – och störningar som kriget i Iran kan få stor påverkan på hela samhällsekonomin.

Samtidigt accelererar Kina sin industris utveckling genom långsiktiga satsningar på strategiska teknologier. Kinesiska bolag investerar kraftigt i nya, alltmer avancerade batterier, i vätgasbaserad stålproduktion, i allt större havsbaserade vindkraftsverk och i mer avancerade pappersprodukter. Om Sverige och EU inte kan utveckla ny teknik i samma tempo kommer svenska företag att tappa marknadsandelar, vilket leder till förlorade jobb, större kinesiskt inflytande och mindre självständighet.

I denna situation är det naivt att tro att vi kan stärka konkurrenskraften enbart genom att staten tar ett kliv tillbaka och minskar regleringarna. Sveriges konkurrenskraft har alltid vilat på att ligga före omvärlden inom inhemsk produktion av energi, material och teknik men nu går utvecklingen i omvärlden allt snabbare. Kina, Ryssland, USA och flera EU-länder använder fler industripolitiska instrument för att själva minska sina importbehov, kontrollera värdekedjor och öka sitt geoekonomiska inflytande.

Sverige är alltså ett litet, exportberoende land i en värld där länder utnyttjar handel som ett geopolitiskt vapen och kraftigt stöttar sin egen teknikutveckling. Då räcker inte Sveriges låga elpriser för att upprätthålla industrins konkurrenskraft och då kan svensk industripolitik inte längre förbli passiv. Därför behöver nästa regering anpassa sig till världsläget och stärka industripolitiken, och ta Sverige genom en investeringspuckel där investeringar i inhemsk fossilfri produktion ersätter löpande fossila import.

2. Vad gör regeringen?

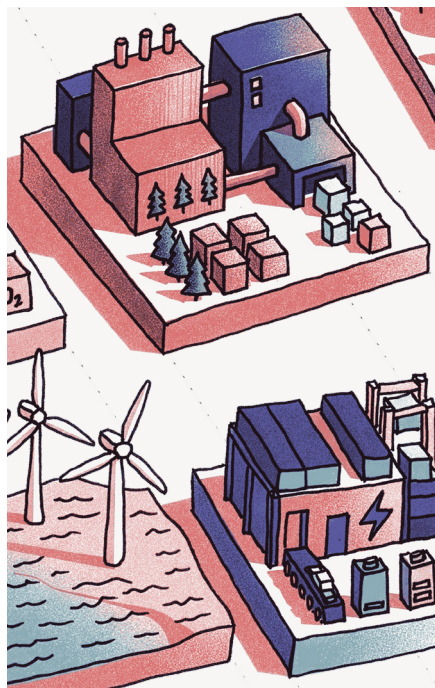
Trots att svensk industri kläms mellan ett fossilt beroende och en stenhård grön konkurrens är Tidöregeringen upptagen med annat. Under mandatperioden har regeringen:

Skurit ned på anslagen till Industriklivet (Alskog & Hederos 2025). Detta har bland annat lett till att Cementa inte tagit beslut om investering i klodioxidinfångning vid deras anläggning i Slite, och Sverige går därmed miste om en satsning på ny teknik som skulle ha skapat jobb och teknikutveckling på Gotland (Widegren 2025). Cementa menar nu att den "politiska risken" har ökat, och att man behöver incitament som sträcker sig över flera mandatperioder (Valestrand 2025).

Slopat reduktionsplikten och därmed slagit undan benen för satsningar på biobränslen utan att föreslå något alternativ (Schultz 2023). Detta har kraftigt påverkat SCA:s och ST1:s satsning på biobränslen i Göteborg och deras planerade gemensamma bioraffinaderi i Östrand drar kraftigt ut på tiden eftersom regeringen inte har infört något styrmedel som kan möjliggöra satsningen (Helsing 2026). Hade raffinaderiet varit igång hade det varit en viktig tillgång under nuvarande energikris.

Höjt banavgifterna kraftigt. Bara mellan 2024 och 2025 ökade banavgifterna med 55 procent (Beckeman m.fl. 2026). Detta slår både mot industrins konkurrenskraft och mot elektrifieringen av transporterna eftersom mer gods flyttas över till fossildrivna lastbilar.

Outsourcat infrastrukturkostnader på kommunerna. I till exempel Luleå är stora industriinvesteringar i närheten helt beroende av att hamnen kan expandera och hantera in- och utgående gods. Trots att näringsminister Ebba Busch sagt att "det är inte rimligt att något som i allra högsta grad är en nationell angelägenhet blir ett så ensidigt tungt kommunalt ansvar" (Gitz 2024) blev det till slut

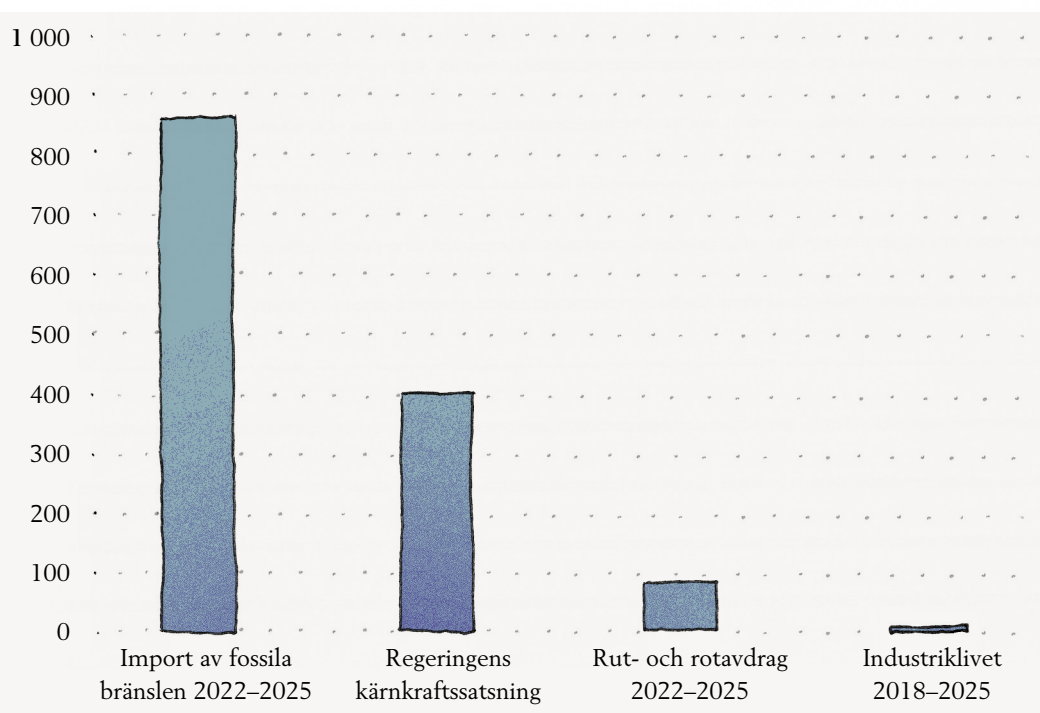

startup-bolaget Stegra som fick göra investeringen. De nekades också finansiellt stöd av staten (Svensk verkstadindustri 2026).

Slagit undan benen för investeringar i ny elproduktion. Flera industriprojekt har försenats eller lagts på is och regeringen har utlovat en enorm satsning på att subventionera kärnkraft. Det har inneburit osäker lönsamhet för vindkraft på både kort och lång sikt och investeringarna har kollapsat (TT 2025). Detta trots att Sverige behöver investeringar idag för att kunna ha en hållbar ökning av elproduktion som kan möjliggöra nya industrisatsningar.

Tidöregeringen använder också ett märkligt dubbelspråk om industripolitiken. Å ena sidan säger man att man vill "värna skattebetalarnas pengar" och strama åt olika stöd till företag och branscher som Industriklivet. Samtidigt har man både planerat enorma satsningar på en specifik teknik – kärnkraft – och ökat branschstödet till den hushållsnära tjänstesektorn via rut- och rotavdragen. Kärnkraftssatsningarna beräknas kosta 400 miljarder kronor och rut- och rotavdragen har kostat skattebetalarna över 89 miljarder kronor på fyra år. Dessa satsningar är långt större än de direkta satsningarna på industrins omställning.

Figur 1. Jämförelse mellan energikostnader och statliga satsningar (miljarder kronor)

Importen av fossila bränslen betalas av konsumenter och bolag som använder dem. Regeringens kärnkraftssatsning fördelas på statliga lån samt ägarkapital från statliga bolag. Rut- och rotavdragen samt Industriklivet är sammantagna kostnader för staten över angiven period.

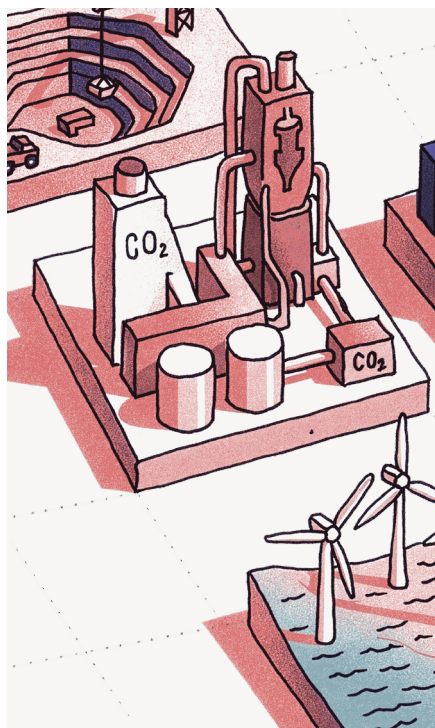
3. Att välkomna risk

I debatten lyfts ofta argumenten att statliga satsningar är förbundna med stora risker, att staten inte är bra på att "välja vinnare" och att statliga satsningar kan leda till korruption. Samtliga av dessa argument har stora brister.

Visst finns risker med att staten satsar på industri. Dessa risker handlar om marknad, politik och teknik. En satsning på en ny teknik kan slå fel om marknaden ändrar sig och det kommer en annan bättre teknik som gör att det inte finns någon efterfrågan på produkten. Politiken kan också ändra sig på ett sätt som gör att satsningar misslyckas, till exempel genom att koldioxidavgifter eller politiskt skapade marknader försvinner. Sist kan även tekniken i sig själv ha problem som gör att man inte kan leverera det man tänkt, till exempel i en uppskalningsfas eller i massproduktion.

Men inga av dessa risker är argument nog för att staten ska förhålla sig passiv. Dels finns det risker med passiviteten – kostnaderna för Sverige kan bli ännu högre om Kina konkurrerar ut svensk industri vilket leder till konkurser och arbetslöshet. Dessutom innebär fortsatta klimatutsläpp mycket stora risker för Sverige genom effekterna av ett destabiliserat klimat. Och sist tar Tidöregeringen redan mycket stora risker med satsningarna på kärnkraft när nästan alla kärnkraftsbyggen blir kraftigt försenade och den tekniska utvecklingen inom både energilagring och energiflexibilitet gör alternativen mer konkurrenskraftiga.

Industripolitikens risker kan hanteras på flera sätt: genom transparent konkurrens, med en portfolio av projekt och genom etappbaserade stöd. Genom konkurrens om stöd från staten kan projekt med sämre utsikter gallras ut till förmån för bättre. I till exempel transparenta auktioner hanteras också risken för korruption, då bolag får söka om stöd enligt gemensamma regler. Staten kan också hantera risker och kostnader genom att stötta en

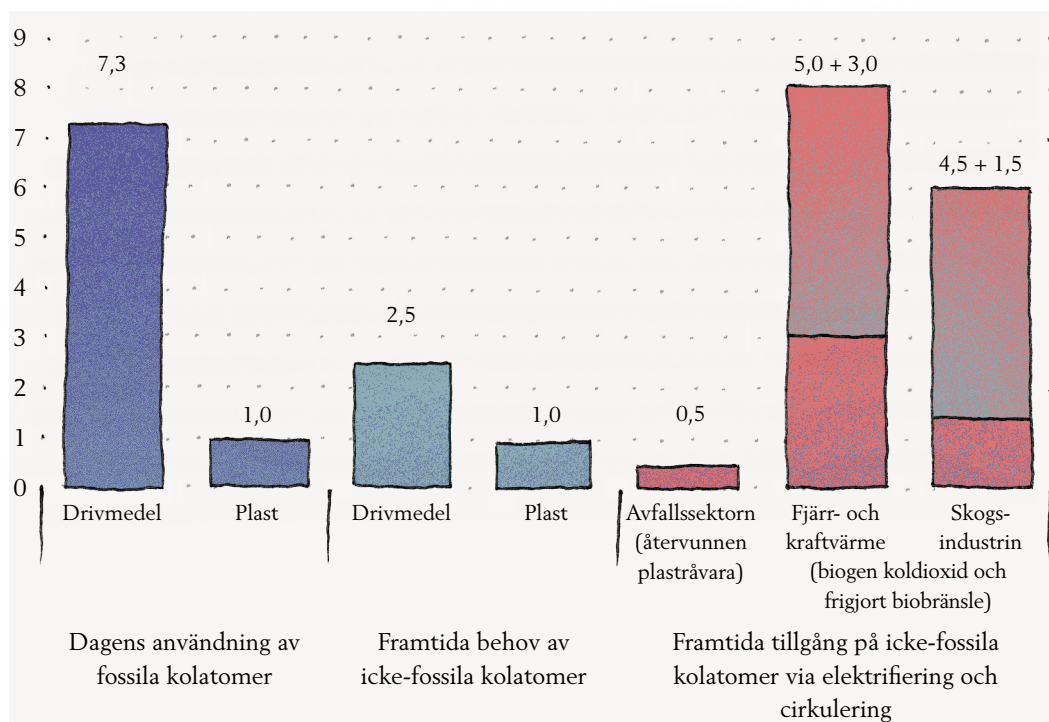
portfolio av projekt där de framgångsrika projekten kompenserar för de misslyckade. Till exempel har den amerikanska statens stöd till Tesla under finanskrisen flera gånger om kompenserat för andra bolag som gått i konkurs. Staten kan också stötta projekt i etapper för att uppmuntra teknologisk mognad och marknadsmässig utveckling. Det kan till exempel handla om att först ge stöd åt en pilotanläggning innan ett eventuellt stöd till en anläggning i kommersiell skala, eller att garantera efterfrågan för ett projekt i stället för att permanent garantera en hel marknad för en produkttyp.

Staten ska alltså inte "välja vinnare". I stället fyller staten en unik funktion med sitt långsiktiga och övergripande perspektiv på ekonomins utveckling och med ekonomiska muskler att koordinera hela värdekedjor mot strategiska satsningar som minskade utsläpp och minskat importberoende. På så sätt kan företag i hela värdekedjan gå åt samma håll och bidra till varandras omställning på ett sätt de själva inte klarar av.

4. Exemplet bioekonomi

I sin senaste rapport om Sveriges klimatpolitik rekommenderar Klimatpolitiska rådet att Sverige lanserar en bioekonomistrategi med ett samlat grepp om skogens roll. De skriver: "I takt med omställningen ökar flera sektors efterfrågan på kol med biogent ursprung, för fossilfria bränslen, material och kemikalier. I likhet med flera andra länder och EU bör regeringen därför ta fram en bioekonomistrategi för Sverige" (Klimatpolitiska rådet 2026, s. 11). Satsningar på fossilfri produktion som kan ersätta till exempel olja och gas från Persiska viken skulle stärka både klimatomställningen och Sveriges och EU:s strategiska oberoende. Sverige har god tillgång på fossilfria kolkällor som kan ersätta importen till både drivmedel och plast. Enligt forskare vid Lunds universitet kan det inhemska utbudet täcka Sveriges framtida behov av kol flera gånger om.

Figur 2. Dagens användning av kol och tillgången i framtiden (miljoner ton rent kol)

Källa: Nilsson & Ericsson 2024.

Men idag kan kostnaderna för gröna alternativ vara höga jämfört med fossila bränslen. Till exempel menar International Energy Agency (IEA) att nuvarande fossilfria alternativa flygbränslen kostar 2–3 gånger mer än konventionella. Men dessa kostnader väntas falla över tid i och med att värdekedjor etableras, tekniken blir bättre och produktionen skalas upp. När en ny marknad växer kan teknik testas och utvecklas och logistiken optimeras, vilket gör att själva teknikkostnaderna faller i och med utveckling och serieproduktion, samt att den finansiella risken minskar vilket gör att företagens kapitalkostnader faller. På så sätt kan kostnadsgapet mellan konventionella och fossilfria bränslen minskas över tid.

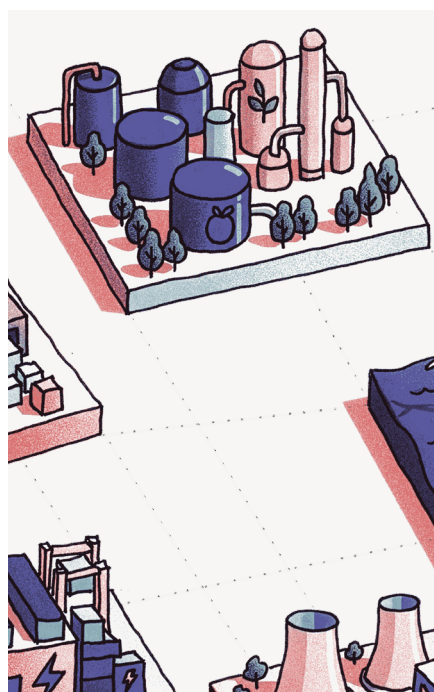
Eftersom den kinesiska staten satsar hårt på ny teknikutveckling och olika provinser konkurrerar om att utveckla sin egen industri faller kostnaderna för biobränslen i Kina. Samtidigt bromsar både Sverige och EU. Nu varnar industrin för att europeiska producenter håller på att missa tåget till förmån för kinesiska konkurrenter (Satoh 2026). Skogsindustrin är ett av flera områden där kinesiska bolag håller på att ta ledningen i teknikutvecklingen, det samma gäller för andra fossilfria tekniker som grönt stål (Enerdata 2026), elbilar (Inagaki 2026), vindkraft (Peters 2026) och vätgas (International Energy Agency 2026).

5. Kompetensförsörjning i ny industri

Om Sverige ska lyckas med stora nya industrisatsningar behövs ett större och hållbart utbud av kompetent arbetskraft, både i byggfasen och produktionsfasen. Enligt energiorganisationen IEA kan bristande utbud på kompetens leda till att projekt försenas, kostnadsökningar och reducerad produktionskapacitet (International Energy Agency 2025). Teknikföretagen har tidigare rapporterat att nuvarande industriprojekt kommer att leda till ytterligare behov av ca 25 000 anställda inom industrin de närmaste åren (Teknikföretagen 2023). I både byggbranschen och tillverkningsindustrin har efterfrågan på utländsk arbetskraft ökat kraftigt under 2025 i takt med att nya industriprojekt kommer igång (Lundgren 2026).

Men långa underentreprenörsled, en kaotisk arbetsmarknad och ren kriminalitet har skapat flera problem för industrisatsningarna. Northvolt plågades av kaos på arbetsplatsen där arbetare utnyttjades och underbetalades (Norling 2023). Stegra har haft polistillslag mot bygget där till slut 280 arbetare stängdes av från arbetsplatsen (Berlin 2025) och underentreprenörer har gjort olagliga elinstallationer som fått kontrolleras i efterhand (Norling 2026). Preem hade också ett tillslag där ett fyrtiotal personer omhändertogs (Kindblom 2025). Den här typen av problem leder till förseningar när underentreprenörer behöver ersättas eller ny personal hittas, eller kostnadsökningar när nya företag i efterhand måste kontrollera eller göra om moment. Det gör också att pengar försvinner till oseriösa bolag och att företagen betalar för kompetens som inte finns.

Om Sverige ska lyckas med långsiktig fossilfri industriutveckling behöver kaoset på arbetsmarknaden redas ut och seriösa företag med kollektivavtal få bättre chanser att konkurrera mot oseriösa bolag som inte behandlar sina arbetare ordentligt. Företagen behöver också uppmuntras till att göra kompetenssatsningar som kan få spridningseffekter på kompetensförsörjningen i hela industrin.

6. Fyra förslag för en starkare industripolitik

För att åtgärda dessa problem bör nästa regering genomföra fyra reformer för att driva på innovation och teknikutveckling, stärka kompetensförsörjningen i både bygg- och tillverkningsfas samt koppla ihop svenska industriinvesteringar med världens omställning. Regeringen borde:

1. Utveckla Industriklivet. Detta är statens främsta program för att stötta investeringar i fossilfri produktion och bör få större muskler.
2. Lansera ett program med differenskontrakt för produkter som kan ersätta utsläpp.
3. Se till att investeringar i elproduktion kommer igång genom differenskontrakt för konventionell produktion – inte bara kärnkraft.
4. Etablera en Enhet för globala energipartnerskap hos Energimyndigheten.

6.1. Industriklivet

Industriklivets finansiering bör stärkas och programmet bör börja ställa hårdare krav på företagen som får stöd.

Sedan införandet 2018 har Industriklivet betalat ut 8,3 miljarder kronor och utlöst privata investeringar på 97,3 miljarder kronor vilket ger en kapitalmobiliseringskvot på 1:12. I Energimyndighetens senaste rapport om programmet konstateras att 13 av 21 projekt som fick finansiering var ”studier inför investeringar” vilket betyder att ansökningar om stöd till investeringar väntas komma i en nära framtid. Dessa kommer kräva en ökad finansiering. Som Energimyndigheten skriver i sin rapport:

om anslaget inte höjs för kommande år så riskerar statens riskdelning att försvagas i en fas där företagens investeringsbeslut är särskilt osäkra. Det riskerar att bromsa upp investeringar, flytta investeringar och produktion till andra länder samt minska takten av industriell uppskalning och innovation (Energimyndigheten 2026, s. 19).

Framtiden för svensk industri ligger i att utveckla ny teknik. Därför bör Industriklivets budget höjas till 20 miljarder kronor över nästa mandatperiod (5 miljarder om året). Med en sådan långsiktig finansiering kan Energimyndigheten bättre planera och ta hänsyn till olika företags investeringsbehov.

Men om Industriklivet ska bli större borde också programmet utvecklas för att nya industrisatsningar inte ska undergrävas av oseriösa underentreprenörer, eller i värsta fall leda till människoexploatering. Därför borde Industriklivet ställa följande krav på företag som får stöd för att investera i en ny anläggning:

1. Byggprojekt får ha max två led underentreprenörer.
2. Svenska kollektivavtal ska gälla för samtliga på bygget.
3. Bolagen ska ha en särskild utpekad person som är ansvarig kontakt gentemot de fackliga organisationerna.

De här kraven är enkla att uppnå och kommer att minska problemen med underbetalning, kriminalitet och oseriösa bolag i entreprenörskedjorna som skapar oordning och dålig kontroll av arbetsprocesserna. Att ställa krav på svenska kollektivavtal kommer dessutom uppmuntra till lärande hos seriösa företag och arbetare vilket kommer att stärka kompetensförsörjningen inför nästa industriprojekt.

6.2. Differenskontrakt för gröna produkter

Nästa regering bör också etablera ett system för differenskontrakt för gröna basindustriprodukter, kopplat till EU:s utsläppshandelssystem ETS. Industriklivet kan ge stöd till investeringar i en rad olika tekniker som minskar Sveriges utsläpp, men för att hantera politisk risk och minska totalkostnaden för staten är differenskontrakt ett bättre verktyg.

Differenskontrakt är ett system som sträcker sig över flera år där staten garanterar ett stöd för att göra en produkt konkurrenskraftig även om marknadspriset är för lågt. Detta kan kopplas till EU:s utsläppshandelssystem genom att staten garanterar att betala ut mellanskillnaden, differensen, mellan produktionskostnaden för en grön produkt som kan ersätta fossila produkter och marknadspriset på den fossila motsvarigheten, givet

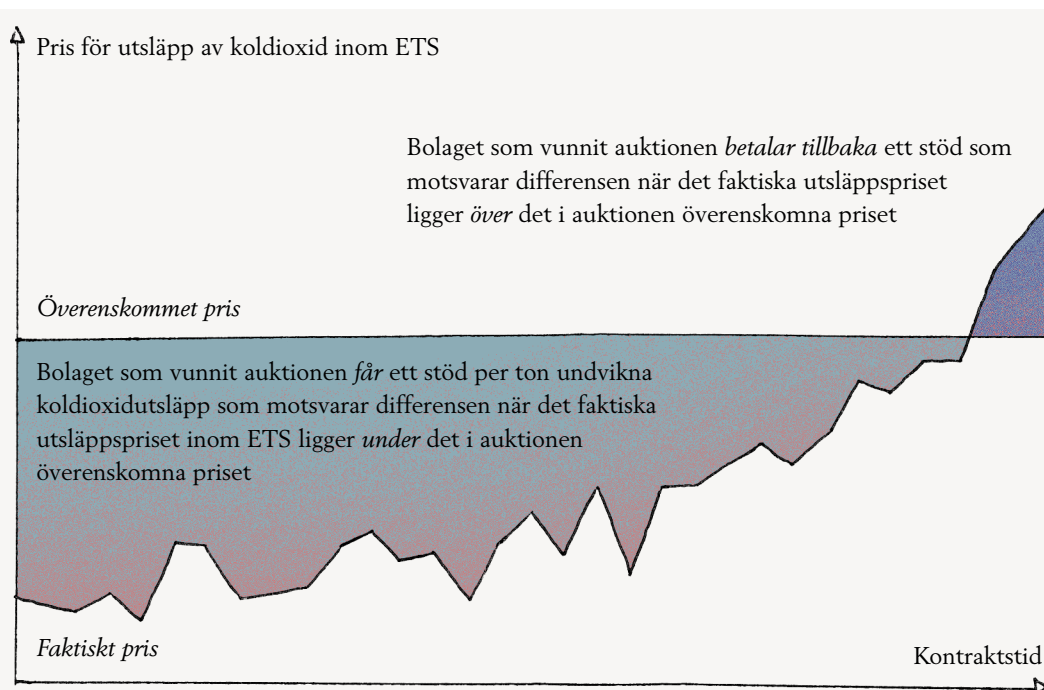

priset för utsläpp av koldioxid inom ETS. Ett sådant system skulle innebära en minskad politisk risk eftersom produkten är garanterad en marknad över flera mandatperioder, och då kan företagen våga investera.

Stödet organiseras genom omvända auktioner där flera bolag får komma med bud på det efterfrågade stödet. Det bolag som kräver det minsta stödet utifrån priset för utsläpp vinner auktionen. Dessa differenskontrakt bör löpa över tio år för att bolagen ska ha tillräcklig tid att kunna räkna hem en investering samtidigt som de inte ska gälla för länge eftersom nya produktionstekniker kan komma in på marknaden till en lägre kostnad. Budgeten bör vara minst 50 miljarder kronor över mandatperioden för att kunna ge fart åt projekten, även om det inte är säkert hur stor kostnad det blir för staten.

I linje med EU:s riktlinjer om "non-price criteria" omkring hållbarhet och resiliens, bör differenskontrakten ha två så kallade kvalitativa kriterier som används när man ger stöd (EU-kommissionen 2025). Denna typ av kvalitativa kriterier skall tas med i auktionsförfarandet när stöd ges till olika projekt och betyder att företagen ska beskriva hur deras projekt kommer att stärka kompetensutveckling och innovation i Sverige. Det kan gälla till exempel lärlingsplatser, samarbete med yrkesutbildning eller universitet, användning av ny teknik eller andra innovationssatsningar. Detta ska leda till att nya projekt som får stöd har incitament att pröva ny teknik eller att göra nya kompetenssatsningar för att stärka Sveriges konkurrenskraft och ledarskap inom ny teknikutveckling. Det betyder alltså att ett bolag

Figur 3. Differenskontrakt kopplat till utsläppshandelssystemet ETS

som använder en ny teknik eller har ett särskilt samarbete med en yrkeshögskola kommer att ha en fördel gentemot ett annat bolag som söker om stöd till ett projekt där man ska använda en teknik som redan finns.

Denna typ av kriterier används redan i Norge för utvecklingen av flytande vindkraft (Regjeringen 2026), i Storbritannien för att stärka deras värdekedja av havsbaserad vindkraft (Look m.fl. 2025) och införs nu även i Tyskland (Uibleisen, Groneberg & Götz 2026). Liknande krav användes i USA i investeringsprogrammet Inflation Reduction Act.

Det är viktigt att undvika att företag översubventioneras och därför bör differenskontrakt ta hänsyn till utbetalningar från Industrilivet.

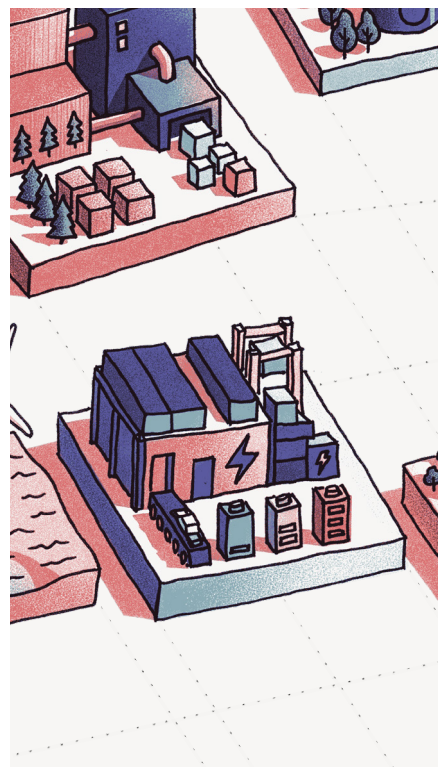
6.3. Differenskontrakt för elproduktion

Svensk industri har länge haft en konkurrensfördel i tillgång till billig och ren el. Men i och med industrins expansion behöver ny el komma på plats och hinder för ny elproduktion kan leda till att industriinvesteringar inte blir av. Staten bör därför lansera differenskontrakt för att uppmuntra investeringar i ny elproduktion i linje med förväntad efterfrågan i elprisområdena. Den nuvarande marknadsmodellen för el kommer inte att leda till en koordinerad utbyggnad av elsystemet.

Ett system med differenskontrakt för elproduktion löser flera utmaningar:

1. Dålig koordination av utbud och efterfrågan. Dagens elmarknad leder till problem som påminner om hönan och ägget, där ny elproduktion inte kommer igång på grund av osäker framtida efterfrågan vilket gör att energiintensiva industrisatsningar inte kommer igång eftersom det inte finns el.

2. Geografisk placering. En planmässig utbyggnad underlättar för Svenska kraftnät och elnätbolagen att planera för investeringar eftersom man får lättare att veta var och när ny elproduktion kommer att byggas i stället för att ta emot planer och ansökningar ad hoc. Utbyggnaden bör bygga på Svenska kraftnäts utredning *Planering för ökad elanvändning* där de kartlagt områden som har behov av mer elproduktion (Svenska kraftnät 2025).

Systemet bör inrättas för investeringar som ger stora volymer på sikt – såsom kärnkraft och havsbaserad vindkraft – men också investeringar på kort sikt som solkraft och landbaserad vindkraft.

Differenskontrakten bör löpa över tjugo år. Denna längre tids prisgaranti är till för att pressa ned det stöd som bolag behöver för att genomföra en investering i ny elproduktion. Elproduktion som kan komma igång på kort sikt – såsom landbaserad vindkraft och solkraft – kommer sannolikt inte behöva något större stöd, eftersom dessa redan är konkurrenskraftiga på den nuvarande marknaden. Funktionen är alltså inte att kraftigt subventionera konkurrenskraftiga energislag utan att i stället möjliggöra att investeringar blir av. För att motverka skenande kostnader på grund av överetablering bör volymen i kontrakten baseras på försiktiga uppskattningar om framtida ökad elanvändning.

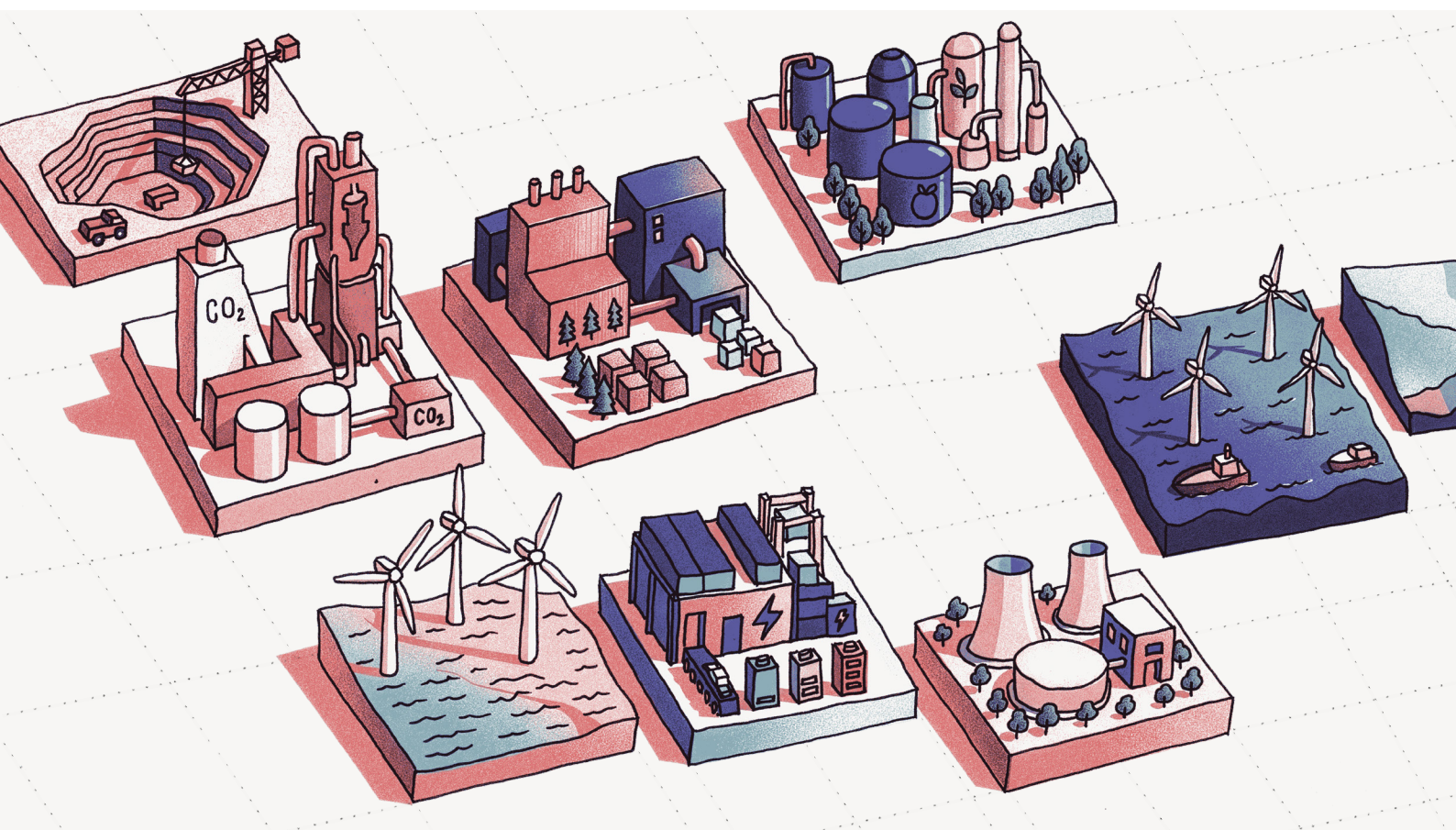
6.4. Enhet för globala partnerskap

Sverige är ett litet exportberoende land. I en värld som blir alltmer turbulent och där handel används som ett geopolitiskt vapen behöver även exportpolitiken bli mer strategisk och aktiv. Det handlar om att hjälpa länder att minska sina utsläpp och sin efterfrågan på fossila bränslen med hjälp av svensk expertis och teknik inom områden såsom skogsbruk, stålproduktion, elnät och energieffektivitet. Detta handlar inte om tekniköverföring utan om handelssamarbeten och integration av värdekedjor som kan minska utsläppen. På så sätt kan Sverige både diversifiera handelsrelationer och bidra till en snabbare omställning.

Flera länder har blivit mer aktiva i sin handelspolitik och även medlemsstater i EU arbetar mer aktivt bilateralt med europeiska och utomeuropeiska länder. Till exempel har Frankrike och Japan nyligen ingått ett avtal om sällsynta jordartsmetaller (Golubkova & Ogawa 2026), Kanada och Kina har etablerat ett avtal om handel och kinesiska investeringar i kanadensiska elbilsvärdekedjor (Kanadensiska regeringen 2026) och Danmark och Sydkorea har ett samarbete för att hjälpa Sydkorea snabbt bygga ut sin havsbaserade vindkraftssektor (Skouboe 2025).

Den danska myndigheten Energistyrelsen har en särskild enhet för energipartnerskap med 22 länder. Eftersom Danmark bara står för cirka 0,1 procent av alla koldioxidutsläpp kan man få större klimateffekt av att sprida dansk expertis till fler länder, och detta öppnar också marknader för danska teknikföretag att exportera sin gröna teknik. Enheten samarbetar nära andra exportsatsningar från både myndigheter och bolag men har en mer långsiktig funktion. Till exempel bidrar den med att stötta länder i att utreda deras potential för havsbaserad vindkraft, regleringar för en bättre marknad för förnybar energi och olika tekniska alternativ.

Sverige är delaktigt i flera globala samarbeten som Leadership Group for Industry Transition och OECD:s The Climate Club, och vi har en satsning på svensk teknikexport i Business Sweden. Men dessa satsningar är inte koordinerade med varandra, har inte ett mandat att arbeta med långsiktig strategi och är heller inte förankrade i både handels- och klimatpolitiken. Med en ny enhet under Energimyndigheten kan Sverige få en mer omfattande satsning som kan uppmuntra till export av gröna varor, leda till gemensamma investeringar i för omställningen centrala tekniker som batterier och öka takten i andra länders omställning.

Litteraturförteckning

- Alskog, J. & Hederö, J. (2025). Trots miljardansökningar – regeringen minskar industrins klimatstöd. *Altinget*, 22 september.
- Beckeman, V., Sunér, M., Hagelqvist, J., Lundström, T. & Roos, A. (2026). DEBATT: Trafikverket måste sänka banavgifterna för tungt gods. *Skogsindustrierna*, 29 april.
- Berlin, A. (2025). Stegras åtgärd efter razzian – 280 arbetare tvingas lämna. *SVT*, 3 december.
- Enerdata (2026). *China unveils 1.5 GW offshore wind hydrogen project producing 80 kt/year*. Hämtat från <https://www.enerdata.net/publications/daily-energy-news/china-unveils-15-gw-offshore-wind-hydrogen-project-producing-80-ktyear.html> (6 maj 2026).
- Energimyndigheten (2026). *Energimyndighetens budgetunderlag 2027–2029*, 25 februari.
- EU-kommissionen (2025). *Net-Zero Industry Act to further accelerate decarbonisation technologies manufacturing in the EU*. Hämtat från https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1324 (6 maj 2026).
- Gitz, R. (2024). Luleå kommun vill inte lägga mer pengar på hamnen: ”Inte rimligt”. *SVT*, 27 augusti.
- Golubkova, K. & Ogawa, Y. (2026). Japan, France agree rare earths deal to cut China reliance, NHK reports. *Reuters*, 31 mars.
- Helsing, S. (2026). Världsunik bygge: Flygbränsle på bark kan bli verklighet. *Sveriges Radio*, 28 april.
- Inagaki, K. (2026). China’s smartphone king takes on Elon Musk in Europe with premium EVs. *Financial Times*, 25 april.
- International Energy Agency (2025). *World Energy Employment 2025*.
- International Energy Agency (2026). *Energy Technology Perspectives 2026*.
- Kanadensiska regeringen (2026). *Prime Minister Carney forges new strategic partnership with the People’s Republic of China focused on energy, agri-food, and trade*. Hämtat från <https://www.pm.gc.ca/en/news/news-releases/2026/01/16/prime-minister-carney-forges-new-strategic-partnership-peoples> (6 maj 2026).
- Kindblom, F. (2025). 40 omhändertagna på Preemraff – flera företag inblandade. *Dagens Nyheter*, 2 oktober.
- Klimatpolitiska rådet (2026). *Klimatpolitiska rådets rapport 2026*.
- Look, W., m.fl. (2025). *Contracts for Difference to Spur Clean and Competitive Industry: Options for Federal Policymakers*. Rapport från ACEEE.
- Lundgren, N. M. (2026). *Rekordmånga utstationerade till Sverige 2025 – bygg och industri i topp*. Hämtat från <https://www.byggindustrin.se/arbetsliv/arbetsmarknad/rekordmanga-utstationerade-till-sverige-2025-bygg-och-industri-i-topp/> (6 maj 2026).
- Nilsson, L. J. & Ericsson, K. (2024). Biogent kol i nya produkter, i Börjesson, P. & Björns-son, L. (red.), *Perspektiv på bioenergi. Biomassans framtida roll i en föränderlig värld*. Lunds universitet.
- Norling, A. (2023). Northvolt åtalas för brott – elektriker vittnar. *Arbetet*, 20 juni.
- Norling, A. (2026). Facket: Olagliga elinstallationer på Stegra. *Arbetet*, 7 april.

- Peters, E. (2026). "World's first" 25MW offshore wind turbine rolls off production line. *TGS4C*, 7 januari.
- Regjeringen (2026). *Utsira Nord*. Hämtat från <https://www.regjeringen.no/en/topics/energy/renewable-energy/havvind/utsira-nord/id3052997/> (6 maj 2026).
- Satoh, R. (2026). Renewable jet fuel may face price war with China, warns top producer. *Financial Times*, 15 mars.
- Schultz, C. von (2023). Efter miljardinvesteringar – kapad reduktionsplikt väcker oro. *NyTeknik*, 9 maj.
- Skouboe, J. (2025). Danish Energy Agency aids South Korea with offshore wind development. *EnergyWatch*, 4 juni.
- Statistiska centralbyrån (2026). *Varuimport från avsändningsland, ej bortfallsjusterat, tkr efter handelspartner, varugrupp SITC och år*. Hämtat från https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__HA__HA0201__HA0201D/OImpExpSITC4Ar/table/tableViewLayout1/ (6 maj 2026).
- Svensk verkstadindustri (2026). Stegra nekas statligt stöd till investeringar i Luleå hamn. *Svensk verkstadindustri*, 28 januari.
- Svenska kraftnät (2025). *Planering för ökad elanvändning*. Hämtat från <https://www.svk.se/om-oss/rapporter-och-remissvar/planering-for-okad-elanvandning/> (6 maj 2026).
- Teknikföretagen (2023). *Grön omställning: varifrån ska kompetensen hämtas?* Hämtat från <https://www.teknikforetagen.se/nyhetscenter/ekonomisk-analys/2023/gron-omstallning-varifran-ska-kompetensen-hamtas/> (6 maj 2026).
- TT (2025). Vindkraftsinvesteringar i fritt fall: "Nästan dött intresse". *NyTeknik*, 3 november.
- Uibleisen, M., Groneberg, S. & Götz, C. (2026). *Reform of German Renewable Energy Sources Act 2027 – Key changes for project developers and investors in Germany*. Hämtat från <https://www.mcdermottlaw.com/insights/the-reform-of-the-german-renewable-energy-act-2027-outlook-on-key-changes-for-project-developers-and-investors/> (6 maj 2026).
- Valestrand, M. (2025). "Politisk risk" motiv för uppskjuten CCS-satsning. *Second Opinion*, 14 november.
- Widegren, P. (2025). Stopp för den massiva klimatsatsningen i Slite. SVT, 13 november.

Tyckte du att denna rapport var intressant, vill vi rekommendera följande läsning

De senaste tjugo åren har hundratusentals arbetarväljare lämnat Socialdemokraterna för Sverigedemokraterna. I boken **Det handlade aldrig om invandrarna** söker **Karla Backlund** och **Stefan Sjöberg** svaren på vad detta beror på och vad det betyder för den svenska socialdemokratins framtid.

De senaste 35 åren har Sverige haft massarbetslöshet. Resultatet är ett mer polariserat samhälle som är fattigare än vad det skulle kunna vara. I Katalys-planen för full sysselsättning, rapporten **En politik för full sysselsättning, tillväxt och prisstabilitet**, visar **Tony Johansson** och **Max Jerneck** hur vi vänder utvecklingen.

Borde Sverige bli lite mer som USA? I alla fall när det kommer till hur man ska bekämpa arbetslösheten, konstaterar **Jakob Segerlind** i essän **Den onödiga arbetslösheten**. I USA har nationalekonomer nämligen sedan länge avfärdat idén att en reservarmé av arbetslösa krävs för att hålla nere inflationen.

I sin essä **Vart går Chile?** intervjuar **Joel Kellgren** journalister, författare och aktivister om läget i landet där nyliberalismen föddes. Trots stora protester under senare år mot den nyliberala grundlag som landet ärvt från Pinochets diktatur gör sig auktoritära krafter återigen gällande i chilensk politik.

Prenumerera på Katalys nyhetsbrev för att få senaste nytt om vår utgivning och våra arrangemang: www.katalys.se/nyhetsbrev

Katalys – Institut för facklig idéutveckling

Katalys är ett oberoende fackligt idéinstitut som bedriver utredningsverksamhet och opinionsbildning. Våra verksamhetsområden är välfärd, samhällsekonomi, arbetsmarknad och fördelningsfrågor. Vår uppgift är att generera kunskap och perspektiv som kommer såväl den politiska debatten som fackföreningsrörelsen och dess företrädare på lokal, regional och central nivå till gagn. Men vår uppgift är även att driva den politiska debatten framåt i dessa frågor, med egna analyser och förslag grundade i fackliga perspektiv. Vi står på två ben – idéutveckling och politisk påverkan. Värderingsmässigt står vi på LO-medlemmarnas sida.

Katalys tror inte att ökade samhällsklyftor är en naturlig eller opåverkbar följd av en globaliserad värld. Vi ställer inte upp på resonemang om att bara för att det går att skapa en marknad av något som vi äger gemensamt, så ska den marknaden skapas. Vi ser att det finns konstruktiva vägar framåt för den svenska arbetsmarknaden och att de principer som en gång formade arbetsmarknaden är relevanta även i framtiden. Vi vill bidra till att den generella välfärden och trygghetssystem säkras och utvecklas. Katalys – Institut för facklig idéutveckling startades på initiativ av 6F – fackförbund i samverkan.

Katalys styrelse består idag av representanter för LO-förbunden Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Pappers och Seko.